

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.28>

Сівак В.М.

*аспірант кафедри загальної теорії права та держави
(Національний університет «Одеська юридична академія»)*

СИСТЕМНИЙ ВИМІР ФОРМИ ПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Вступ. Війна проти Української держави зумовила необхідність по-новому розглядати та вивчати політичну систему суспільства, а також базові правові категорії, що її описують. До однієї з таких належить „форма правління”.

Незважаючи на ведення проти нашої держави агресивної війни, ключові наукові дослідження та їхні автори зосереджують увагу на бінарній парадигмі чи то парламентсько-президентської, чи то президентсько-парламентської республіки, не лишаючи місця науковому плюралізму, не розглядаючи позитивний досвід конституційних монархій із виборним монархом. Обмаль досліджень, присвячено меритократії, евристичним можливостям її застосування в умовах асиметричної війни. Адже роль особистості, наявність і здатність стратегічних еліт до ухвалення надскладних рішень в умовах обмеження / відсутності адекватних ресурсів – визначальні риси тих, кому ми завдячуємо існуванню Української держави після початку повномасштабної війни.

Війна зумовлює наново дивитись та підходити до старих екзистенційних проблем, чітко вбачаючи в республіканській формі правління значний потенціал до вдосконалення. Як це не парадоксально, але збільшення країн у світі із республіканською формою правління спричинило мілітаризацію та агресивність авторитарних режимів. Республіканська форма правління виступає наслідком балансу всередині держави, але вона навряд чи зможе бути балансом авторитарному режиму і здатною до існування з ним на паритетних засадах. Тож іманентний конфлікт республіканської

форми правління та авторитарних режимів впливає на прагматичне усвідомлення даного факту як невід’ємної частини об’єктивної дійсності, що зумовлює необхідність дослідження напрямів удосконалення форм правління з його урахуванням.

Адже **нинішня війна – це передусім і війна форм правління**: українського варіанту республіканської форми правління, державності і соборності проти авторитарного політичного режиму, тоталітаризму, та агресивного месіанства.

Мілітаризація суспільних відносин дедалі стає нормою, а норми, певною мірою, – віджилими правилами, якими здебільшого послуговуються ті, хто не завжди може реалізувати свою політику за допомогою сили.

Непослідовна державна політика, відсутність ефективної функціонуючої політичної системи суспільства, несистемний розвиток стратегічної правотворчості, відсутність механізмів поєднання елементів республіканської форми правління із жорсткою централізацією стратегічного управління під час війни є актуальним науковим шаром для дослідження. Саме в рамках даних та інших актуальних явищ унаочнюється потреба в переосмисленні причинно-наслідкових зв’язків формування сучасної форми правління для післявоєнної Української держави. *Актуальність* теми полягає в необхідності визначення системного виміру форми правління сучасної Української держави.

Проблематика форм правління завжди перебувала в центрі уваги вчених-правників. Тому кількість авторів, які займаються

вивченням даної проблеми, доволі значна. Суспільно-політичні трансформації зумовлювали необхідність переосмислення сутності та складових, чинників політичного явища, яке воно описує. Особливою актуальністю розгляду форм правління є зараз, оскільки існує потреба як у завершенні конституційного дизайну, так і будові нової архітектури інституційної системи, здатної ефективно управляти державою як єдиним організмом, в тому числі і з урахуванням необхідності адаптації до мінливого політичного середовища.

Зі значної кількості авторів, ми виділили роботи тих, хто ґрунтовно досліджував питання саме форм правління на монографічному рівні. Це, такі автори, як: Я. О. Бариська, С. К. Бостан, П. В. Мироненко, С. Г. Серьогіна. Звичайно, існує чималий пласт досліджень інших авторів, але наше завдання у цій статті полягає в іншому: виділити серед значного масиву напрацювань конкретного сегмента теми форм правління ті пробіли, які існують і запропонувати науково обґрунтовані варіанти їх вирішення.

Визначальною рисою переважної більшості публікацій виступає занурення у теоретико-правові аспекти проблеми, аналіз різних недоліків та позитивів у різних видах форм правління, співставлення функцій різних гілок влади, констатації наявності варіативних проблем порівняно зі модернізацією конструкцій республіканської моделі розвитку, проведення компаративних досліджень. Утім, на наш погляд, наявне недостатнє врахування сучасних реалій і тенденцій глобалізації, національного характеру, національної ідентичності та культури, традицій право- і державотворення, а головне – мілітаризації міжнародних відносин. Більшість досліджень, якщо говорити математичною мовою, не розглядають екстремум функції, за якого світ може опинитися за Т. Гоббсом у стані війни всіх проти всіх, і тоді постає дуже риторичне питання: *яка форма правління є найбільш життєздатною в умовах тотальної війни.*

У даній статті нами буде сформульовано модель системних вимірів форми правління.

На підставі аналізу кожного запропонованого нами компонента в подальшому можна буде аналізувати із системних позицій форму правління, відходячи від монополярного дослідження республіканської форми правління як єдиної найбільш ефективної форми правління на сучасному етапі.

Постановка завдання. *Метою статті* є формулювання системних вимірів форми правління сучасної Української держави. Відповідно, ключовим завданням виступає формулювання на підставі компонентів системного виміру засад до формування сучасної форми правління з урахуванням сформульованих автором субстанційних характеристик.

Результати дослідження. Основне призначення держави полягає у спроможності самостійного визначення та реалізації основних засад державної політики, спрямованої на реалізацію стратегічних національних інтересів і гарантування в Українській державі безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх, реальних та потенційних загроз будь-якого характеру і походження в найбільш важливих сферах життєдіяльності.

Це положення є відправним для розуміння детермінації форми правління сучасними трансформативними процесами. Адже гарантування безпеки є основою державної політики, її онтологічною сутністю. Для нашого дослідження важливим є сучасне розуміння еволюційності та динамічності форми правління, вірного трактування значення та інтерпретації ключових концептів [1-3].

На даному етапі наукового розвитку більшість теоретико-правових розвідок щодо форм правління фокусують свою увагу на описі різноманітних моделей відтворення республіканської форми правління, при цьому, певним чином постає потреба у коректнішому і повнішому врахуванні тенденцій об'єктивної реальності:

- зменшення ролі міжнародного права і відповідних міжнародних інституцій;
- зміна структури архітектури безпекового ландшафту;

- перманентні війни країн із різними формами правління;
- неспроможність міжнародних інституцій конструктивно і своєчасно впливати на руйнівні та глобально деструктивні процеси;
- презумпція сили та ескалація мілітарного дискурсу.

Тож нами в статті акцент робиться на екстраполяції іманентних ознак форми правління на сучасні трансформаційні процеси. Вивчення міжнародного досвіду, урахування стратегічного потенціалу нашої держави, а також ресурсного забезпечення реалізації державної політики, сучасних підходів щодо будови стратегічної правотворчості на загал утворюють повнішу картину щодо розуміння векторів трансформації форми правління в сучасній Українській державі.

Також нами було здійснено аналіз значного масиву наукових публікацій щодо форм правління і виявлено певні напрями удосконалення щодо застосування та коректного опису відповідної методології.

Так, наприклад у своїй монографії П. В. Мироненко репрезентував основні напрями політологічного аналізу сутності форм правління, проаналізував їх трансформації, особливості перехідних моделей державної влади на постсоціалістичному просторі, розкрив динаміку становлення республіканської форми правління в сучасній Україні [4], однак, на нашу думку, не приділив достатньої уваги питанням методології. Певним чином, осторонь лишилися питання ідентифікації справжніх та актуальних причин впливу на форму правління, причому як на внутрішню, так і на зовнішню.

С. К. Бостан у своїй монографії приділяє значну увагу питанням методології, використовуючи прийнятий підхід до її структурного опису, аналізуючи філософські, загальнонаукові і спеціально наукові методи [5]. Відтак, даним дослідником справедливо наголошується на розглядові *гносеологічного виміру*. На наш погляд, в якості наукової дискусії, вважаємо також доцільним розглядати і такі

компоненти системного виміру форми правління як: онтологічний, аксіологічний, феноменологічний, ідеологічний, екзистенційний, антропологічний, кібернетичний, мілітарний.

Окремо слід акцентувати і на тому, що за сучасних умов більший акцент корисно робити на аналізові *українських* реалій, потреб розвитку *української* держави, реалізації інтересів *українців* та утвердженні *української* національної ідентичності.

Так, якщо звернутись до монографії С. Г. Серьогіної від 2011 року, то в ній вона відзначає: «Українські науковці, так само як і переважна більшість дослідників з пострадянських республік, україно-їдично добувають до кола своїх досліджень оригінальні праці сучасних західноєвропейських і північноамериканських учених, обмежуючись посиланнями на російськомовні переклади найбільш відомих представників повоєнного західного конституціоналізму – Ф. Ардана, М. Дюверже, Ж.-П. Жакке, Дж. Сарторі та ін.» [6, с. 6]. Тож пропонується ретельніше вивчати праці зарубіжних дослідників, в органічному поєднанні із ґрунтовними національними дослідженнями.

Тож вдосконалення форми правління має відбуватись не лише в рамках конституційної модернізації, а й сучасного інституційного дизайну, необхідного для реалізації українських національних інтересів. Мають враховуватись глобалізація, змінюваність політичного середовища, превалювання фактору сили у відносинах, що певним чином впливає на форму правління та детермінує її зміст.

Окрема увага має бути приділена до методологічних основ дослідження форм правління, адже воно є необхідним через постійно змінюване середовище функціонування держави, перманентні системні виклики безпосередньо інституту держави та інституціоналізму з боку транснаціональних корпорацій та таких міжнародних організацій.

Наприклад, представники ВЕФ відкрито заперечують національний суверенітет та спрямовують світову спільноту в русло формування однієї наднаціональної системи гло-

бального управління. В рамках таких підходів передбачається знищення національної ідентичності, національних мов, національної культури, що є підставою для серйозних занепокоєнь і викликом до існуючих республіканських форм правління.

Щодо Української держави, це знаходило яскравий віковичний вияв з боку РФ (СРСР, московських царів), коли впродовж століть відбувалися цілеспрямовані акції та руйнація стійкого усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, самобутністю, історичною пам'яттю, ментальністю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями.

Тобто дані «наднаціональні» проекти спрямовані на знищення держави, як найбільш ефективного інституту захисту прав і свобод людини і громадянина, ефективного інституту зі стратегічними спроможностями щодо реалізації стратегічних національних інтересів.

Тож дані *чинники* не лише опосередковано, а прямо впливають на сучасну форму правління.

Відтак, на наш погляд, важливим є врахування сучасного не лише *стану*, а й передусім *тенденцій*, які впливають на форму правління. Ми прагнемо застосувати альтернативний підхід і відійти від лінійної парадигми визнання форми правління в якості сталої константи. Навпаки – переконані в її динамічності та адаптивності, можливості зміни своїх окремих елементів *форми* для збереження *змісту* і внутрішньої будови держави, як найбільш ефективної політичної організації громадянського суспільства.

Проблематика форм правління у сучасних умовах державотворення носить здебільшого міждисциплінарний характер, відповідно зумовлює застосування міждисциплінарної методології: зокрема філософії права та правової політології. Це уможливить більш широко дослідити форми правління через

глибше розуміння корінь державної політики та напрямів її реалізації на сучасному етапі.

Через це навіть порушення наукового питання про формування системного виміру форм правління через з'ясування гносеологічного, онтологічного, феноменологічного, аксіологічного, антропологічного, ідеологічного, кібернетичного та мілітарного його компонентів є новаторським за своєю суттю. Бо саме комплексний підхід уможливило виділити реальні чинники впливу на форму правління, що стане передумовою розуміння дальших векторів її розвитку та напрямів трансформації інституційної системи.

Важливим в цьому випадку є акцентування в Указі Президента України на сучасних викликах для Української держави з боку Росії [8], яка впродовж століть систематично вчиняла і продовжує вчиняти дії, спрямовані на:

- 1) знищення національної ідентичності;
- 2) пригноблення українців;
- 3) порушення їхніх прав і свобод.

Причому йдеться не лише про територію України в межах визнаних державних кордонів, а й прямо зазначається на новий геостратегічний простір: *історично населені українцями землі* на:

- 1) Кубані;
- 2) Стародубщині;
- 3) Північній та Східній Слобожанщині в межах сучасних Краснодарського краю;
- 4) Білгородській;
- 5) Брянській;
- 6) Воронезькій;
- 7) Курській;
- 8) Ростовській областях, які перебувають у складі Російської Федерації.

У даному документі відзначається на необхідності забезпечення таких прав етнічних українців, що проживають на території РФ (*внутрішній зміст форми правління*):

- право на отримання освіти українською мовою та її вільне використання;
- громадянські права;
- соціальні права;
- культурні права;

- релігійні права;
- право доступу до україномовних засобів масової інформації;
- право на мирне зібрання.

При цьому відмітимо, що дані вимоги і подальша активна діяльність із реалізації прав етнічних українців на території РФ ґрунтується виключно на положеннях міжнародного права, а також національного законодавства, більше того, зумовлена еволюційними та динамічними характеристиками **республіканської форми правління Української держави**, яка формалізує організацію верховної державної влади, передбачає порядок її утворення і ефективної діяльності з метою реалізації стратегічних національних інтересів, компетенцію та взаємозв'язок її органів, а також взаємовідносини з громадянським суспільством і українством в цілому (громадяни України, етнічні українці, закордонні українці, особи, усвідомлюють себе належними до української національності).

Дана діяльність не є проявом експансіоністської політики, не має на меті ведення загарбницьких війн, втручання у внутрішні справи іншої держави, анексії територій компактного проживання етнічних українців, а стосується безпосередньо прав і свобод етнічних українців, як частини українства, і ґрунтується на наступних міжнародних актах:

- 1) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права;
- 2) Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права;
- 3) Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації;
- 4) Європейська хартія регіональних мов або мов меншин;
- 5) Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин.

Також даний указ повністю відповідає системному духу актів стратегічної правотворчості (ці питання ґрунтовно розглянуто в працях І. М. Берназюка, В. А. Ліпкана, Н. П. Харченко) [9-16] щодо реалізації стра-

тегічних національних інтересів, а також безпосередньо положенням Закону України „Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності”, в якому чітко визначено *мету* відповідної *державної політики*: утвердження української національної та громадянської ідентичності через досягнення єдності в українському суспільстві шляхом подолання суперечностей соціокультурного, мовного, регіонального характеру на основі європейського та євроатлантичного курсу, забезпечення дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина [17].

Одним із наріжних завдань у даному аспекті виступає відповідно до п. 2 ст. 4 цього закону формування та збереження української національної ідентичності у громадян України, які усвідомлюють свою належність до української національності, а також у закордонних українців.

У даному ракурсі, з метою усвідомлення перспектив розвитку форми правління в Українській державі, формуємо **нові субстанційні її характеристики**:

- **розширення сфери реалізації державної політики за межі державного кордону**: прояв *онтологічного виміру* форми правління, за якого уможливорюється виявлення еволюційних зв'язків між формою правління та її сутністю, змістом та історичним типом залежно від трансформацій стратегічного ландшафту. Відтак, внутрішня форма, будучи органічно пов'язаною зі своїм змістом, безпосередньо виражає та втілює у собі сутність явищ. Отже внутрішня форма чинить вплив і на зовнішню форму правління;
- **формування і уведення в геостратегічний ландшафт окрім громадян України, етнічних українців, які населяють територію РФ** (чітко визначені регіони компактного проживання та історичного заселення українцями території РФ);
- **підвищення ролі і значення у необхідності розроблення теоретико-методо-**

логічних і правових засад нового геоправового простору, а також геостратегічного ландшафту: гносеологічний та аксіологічний виміри форми правління, за яких постає потреба у застосуванні міждисциплінарної методології, а також формується нова цінність – життя людини, права українців, які не лише проживають на території України, а й етнічних українців як частини українства в цілому;

- **формування нових цивілізаційний парадигм, що зумовлюють переосмислення форми правління сучасної держави:** феноменологічний вимір, відповідно до якого форма правління є наслідком розвитку соціальних систем, виражає потребу в ефективному функціонуванні інституційної системи в умовах глобальних трансформацій. Форма правління виокремлюється у новітній екзистенційний феномен, в рамках якого розробляються засади коеволюційного безконфліктного розвитку соціальних систем із різними формами правління. В рамках даних парадигм дедалі більшої уваги набувають ті дослідження, в яких відбувається вивчення спроможностей різних форм монархій, а також меритократії;

- **кардинальна зміна ролі стратегічної інфраструктурної політики, в тому числі яка чинить суттєвий вплив на стратифікацію суспільства:** інфраструктурний вимір: визначальним за даного виміру виступає здатність до задоволення життєво важливих потреб і реалізації життєво важливих функцій;

- **зміна характеру людської праці:** антропологічний вимір, відповідно до якого, дедалі більша частина людства в найближчій перспективі може опинитися без роботи і як наслідок без засобів до існування через масштабне впровадження роботів-гуманоїдів та штучного інтелекту. За даного випадку форма правління має стати тією захисною та адаптивною оболонкою, яка вбереже людство від вимирання як виду (за умови недопущення до виконання будь-яких функцій держави штучним інтелектом);

- **поява нового віртуального та симулятивного середовища:** кібернетичний вимір, в рамках якого пропонується переходити до електронного голосування, електронної демократії, а потім і взагалі до делегування окремих функцій держави штучному інтелекту, через що потреба у тій чи іншій формі правління значне зменшиться, адже штучний інтелект матиме універсальні принципи управління і буде позбавлений суб'єктивізму, симпатій, корупції та інших вад людського виду;

- **мілітаризація суспільних відносин:** мілітарний вимір: відповідно до якого ефективність форми правління має корелювати зі стратегічною здатністю протистояти реальним та потенційним загрозам, забезпечити стійкість функціонування не лише інституційної системи, а й державності, убезпечити національну ідентичність.

Висновки. Узвичаєно форма правління описується наступними ознаками:

- характеризує порядок формування вищих органів державної влади, їх структуру і термін повноважень;

- визначає зміст принципу розподілу влади між вищими органами держави;

- характеризує компетенцію вищих державних органів у процесі здійснення ними владних повноважень та їхню взаємодію, у тому числі з іншими центральними і місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями.

Для нашої статті акцент робимо само на третій ознаці, адже відповідно до даного Указу „Про історично населені українцями території Російської Федерації” [8], президентом закладено підвалини для:

- **формування нової компетенції вищих органів державної влади** у процесі здійснення ними владних повноважень щодо збереження національної ідентичності українців в Російській Федерації, у тому числі на історично населених ними землях (на Кубані, Стародубщині, Північній та Східній Слобожанщині

в межах сучасних Краснодарського краю, Білгородської, Брянської, Воронежської, Курської, Ростовської областей Російської Федерації). Зокрема, напрям діяльності має бути спрямовано на збір та вивчення фактів і свідчень про:

1) злочини, вчинені проти українців, що проживають (проживали) на територіях Росії, історично населених етнічними українцями;

2) політику примусової русифікації;

3) політичні репресії та депортації щодо українців;

4) відновлення та збереження історичної пам'яті;

5) у тому числі щодо утворення центру із зазначених питань;

• визначення засад взаємодії з іншими центральними і місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями:

1) розвиток взаємодії між українцями;

2) розвиток взаємодії між центральними органами виконавчої влади і міжнародними експертами, представниками Світового конгресу українців, вченими, громадськістю;

3) забезпечення спільно з Національною академією наук України підготовки й поши-

рення в Україні та світі матеріалів про понад тисячолітню історію українського державотворення, історичні зв'язки земель, населених етнічними українцями, з українськими національними державними утвореннями у різні історичні періоди;

• реалізація просвітницької функції через висвітлення у навчальних програмах і підручниках для закладів освіти правдивої історії етнічних українців на історично населених ними землях у межах Російської Федерації. Таким чином, у статті було продемонстровано необхідність дослідження компонентів системного виміру форм правління сучасної Української держави. Встановлено вплив на кожний компонент низки чинників, на підставі аналізу відповідного Указу Президента України „Про історично населені українцями території Російської Федерації”, проведено кореляцію між компетенцією центральних органів державної влади при здійсненні ними владних повноважень і трансформації форми правління.

Сформульовано субстанційні характеристики форми правління, на підставі яких здійснено конкретну практичну прив'язку до кожного компонента системного виміру.

Анотація

Зміни форми правління в Україні є об'єктивною необхідністю в умовах глобальних трансформацій, передусім агресивної війни проти нашої держави. Роль міжнародних інституцій, міжнародного права і взагалі цінності демократії опинились під реальною загрозою: світові політичні еліти виявилися безвідповідальними і нездатними до стратегічного прогнозування; не володіючи стратегічною культурою, було сформовано умови для демонтажу української державності. Багаторічна державна політика протягом останніх тридцяти років виявилася невідповідною стратегічним національним інтересам, призвела до актуалізації фактично екзистенційного питання щодо подальшого існування Української держави. Існуюча форма правління не змогла гарантувати сталий розвиток країни, інституційна дезорганізація влади призвела до дисбалансу і відсутності взаємодії у реалізації стратегічної політики.

На цьому тлі актуальність дослідження форм правління є значною, адже від цього залежить не лише перемога Української держави у війні, а й становлення і розвиток сильної, процвітаючої та ефективною держави у післявоєнний час.

Баланс повноважень всередині держави є теоретичною підвалиною багатьох теоретичних досліджень, однак на практиці він виявився не реалізованим і складно досяжним. Теорія виявилася відірваною від практики та політичної стратегії в якості політико-безпекової практики. Більше того, такий баланс ми визнаємо лише в якості ідеальної мети, який уможлиблюється

лише за умови рівноправного розвитку всіх складових та визначальних суб'єктів інституційної системи, включно із інститутами громадянського суспільства.

У статті запропоновано модель системного виміру форми правління на практичних прикладах та пропозиціях подано детальний аналіз кожного із компонентів. Проаналізовано Указ Президента „Про історично населені українцями території Російської Федерації”, виділено ключові тенденції та чинники, які впливають на форму правління, причому на її внутрішню та зовнішню будову. Акцентовано увагу на слабкій плюралістичній репрезентації даного питання, запропоновано матричний підхід до врахування сильних сторін монархій та меритократії. Доведено необхідність активізації наукових досліджень у практичному напрямі державотворення.

Внаслідок проведеного дослідження, в якості наукової новизни подано субстанційні характеристики форми правління та розкрито їх зміст відповідно до сформульованих компонентів системного виміру: розширення сфери реалізації державної політики за межі державного кордону; формування і уведення в геостратегічний ландшафт окрім громадян України, етнічних українців, які населяють територію РФ (чітко визначені регіони компактного проживання та історичного заселення українцями території РФ); підвищення ролі і значення у необхідності розроблення теоретико-методологічних і правових засад нового геоправового простору, а також геостратегічного ландшафту; формування нових цивілізаційних парадигм, що зумовлюють переосмислення форми правління сучасної держави; кардинальна зміна ролі стратегічної інфраструктурної політики, в тому числі яка чинить суттєвий вплив на стратифікацію суспільства; зміна характеру людської праці; поява нового віртуального та симулятивного середовища.

Ключові слова: форма правління, форма держави, функції держави, Українська держава, меритократія, стратегічні національні інтереси, геостратегічний ландшафт, геоправовий простір, правове регулювання, державна політика.

Sivak V.M. The systemic dimension of the government of the modern Ukrainian state

Changes in the governmental form in Ukraine are an objective necessity amidst global transformations, particularly due to the aggressive war against our country. The role of international institutions, international law, and the values of democracy were under existential threat: political elites proved irresponsible and incapable of strategic forecasting; lacking a strategic culture, it was laid the groundwork for dismantling Ukrainian statehood and the genocide of Ukrainians. State policy appeared to be inconsistent with strategic national interests, and the form of government led to the actualization of the further existence of the Ukrainian state. The existing form of government failed to guarantee stable and democratic development of the country, and the institutional disorganization of government led to imbalance and poor interaction in the implementation of strategic policy.

Against that background, the relevance of the study of governmental forms is significant as it affects not only the victory of the Ukrainian state in the war but also the establishment and development of a strong, prosperous, and effective state in the post-war period.

The balance of powers within the state is the theoretical ground for numerous theoretical studies but, in practice, it has proven to be unrealized and difficult to achieve. Theory was disconnected from practice and political strategy as a political and security practice. Moreover, such a balance is recognized as an ideal goal, which is possible only if all components and determinants of the institutional system develop equally, including civil society institutions and the controlled use of artificial intelligence.

For the first time, the article puts forward a model of the systemic dimension of the form of government and provides a detailed analysis of each component using practical examples and proposals.

The author analyzes the Presidential Decree “On the Territories of the Russian Federation Historically Inhabited by Ukrainians» and identifies key trends and factors affecting the form of government, both its internal and external structure. It is emphasized the weak pluralistic representation of the relevant issue; therefore, it is proposed a matrix approach to considering the strengths of monarchies and meritocracy. The need to intensify research on the practical state-building is justified.

The research novelty of the present paper is substantive characteristics of the form of government and coverage of their content following the formulated components of the systemic dimension: expanding the scope of state policy beyond the state border; formation and introduction into the geostrategic landscape, in addition to citizens of Ukraine, ethnic Ukrainians inhabiting the territory of the Russian Federation (well-defined regions of compact residence and historical settlement of Ukrainians in the territory of the Russian Federation); enhancement of role and importance to elaborate theoretical-methodological and legal fundamentals of a new geo-legal space, as well as the geostrategic landscape; formulation of new civilizational paradigms that lead to reinterpreting the form of government of the modern state; a sweeping change in the role of strategic infrastructure policy, including one that has a significant impact on the stratification of society; changing the nature of human labor; the emergence of a new virtual and simulation environment.

Key words: form of government, form of state, functions of state, Ukrainian state, meritocracy, strategic national interests, geostrategic landscape, geo-legal space, legal regulation, public policy.

Список використаної літератури:

1. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Авт.-упоряд. М. В. Кравчук. Київ : Атіка, 2003. 288 с.
2. Теорія держави і права : навчальний посібник / упоряд. Л.М. Шестопалова. Київ : Прецедент, 2004. 224 с.
3. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
4. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламі століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с. (Серія «Монограф»).
5. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики : монографія. Запоріжжя: Юридичний ін-т, 2005. 540 с.
6. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.
7. Lipkan, V. & Artymyshyn, P. (2022). The Concept of “Denazification” in the Context of the Information Component of the Modern Russian-Ukrainian War. *Skhidnoievropeiskiy Istorychny Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 25, 227–236. doi: 10.24919/2519-058X.25.269561.
8. Про історично населені українцями території Російської Федерації : Указ Президента України № 17/2024 від 22 січня 2024 року // <https://www.president.gov.ua/documents/172024-49513>.
9. Берназюк І. М. Концептуальні підходи до визначення стратегічної правотворчості. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2016. № 23. С. 8–10.
10. Берназюк І. М. Конституційно-правовий статус та механізми реалізації стратегічних (програмних) актів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2017. 39 с.
11. Ліпкан В. А. Теоретико-методологічні засади управління у сфері національної безпеки України : монографія. Київ : Текст, 2005. 350 с.
12. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України : монографія. Київ : Текст, 2003. 600 с.

13. Ліпкан В. А. Національна безпека України: нормативно-правові аспекти забезпечення : монографія. Київ: Текст, 2003. 180 с.
14. Харченко Н. П. Доктрина как вид нормативно-правового акта. *Legea Se Viata*. 2019. № 7 (331). С. 89–94.
15. Харченко Н. П. Особливості стратегії як нормативно-правового акта України. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 24–25 січ. 2020 р.). Львів, 2020. С. 111–114.
16. Харченко Н. П. Стратегічні акти в законодавстві України. *Держава і право в Умовах глобалізації: реалії та перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 31 січ. – 1 лют. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 121–124.
17. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX.